

© Ministerstvo spravedlnosti České republiky, www.justice.cz. [Překlad již zveřejněný na oficiální webové stránce Ministerstva spravedlnosti České republiky.] Povolení k opětovnému zveřejnění tohoto překladu bylo uděleno Ministerstvem spravedlnosti České republiky pouze pro účely zařazení do databáze Soudu HUDOC.

© Ministry of Justice of the Czech Republic, www.justice.cz. [Translation already published on the official website of the Ministry of Justice of the Czech Republic.] Permission to re-publish this translation has been granted by the Ministry of Justice of the Czech Republic for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 7. listopadu 2019 ve věci č. 32644/09 – *Apostolovi proti Bulharsku*

Senát páté sekce Soudu jednomyslně rozhodl o porušení práva stěžovatele na pokojné užívání majetku ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě, protože soudy rozhodující o zajištění jeho majetku pro účely trestního řízení nezkoumaly přiměřenost tohoto opatření, i když upozornil, že potřebuje prostředky na péči o svého zdravotně postiženého syna. Ve vztahu ke stěžovateli byla stížnost odmítnuta, jelikož přiznáním odškodnění ztratila postavení oběti.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatelé jsou manžely a mají tři děti. Jejich nejmladší syn trpí vrozeným zdravotním postižením, pro které byl uznán plně závislým na péči jiné osoby. V roce 2007 bylo proti prvnímu stěžovateli zahájeno vyšetřování pro podezření ze spolupachatelství trestného činu neoprávněného poskytování bankovních služeb. Krátce po podání obžaloby vydal v listopadu 2008 soud příkaz k zajištění jeho majetku. Konkrétně šlo o peněžité prostředky na všech 35 bankovních účtech vedených na jméno stěžovatele a tři nemovitosti, z nichž dvě byly součástí společného jmění manželů. Příkaz byl odůvodněn potřebou, aby byl zajištěn dostatečný majetek pro případ uložení peněžité pokuty nebo trestu propadnutí majetku. Stěžovatel podal žádost o zrušení příkazu pro nezákonnost. V té vedle jiných argumentů zmínil, že potřebuje prostředky, aby se mohl postarat o svého zdravotně postiženého syna. Druhá stěžovatelka se domáhala vyloučení části majetku, který patřil jí, a nikoliv obviněnému. V létě 2009 jí bylo vyhověno. Ve druhé polovině roku 2013 podal stěžovatel další žádost o zrušení příkazu. Poukazoval zejména na nepřiměřenou délku zajištění majetku. Až v lednu 2014 bylo žádosti vyhověno. Stěžovatel byl v roce 2016 uznán vinným a odsouzen k ročnímu podmíněnému trestu. Peněžité pokuty ani propadnutí majetku mu nebyly uloženy.

Druhá stěžovatelka se domáhala náhrady za nemajetkovou újmu, kterou utrpěla v důsledku nezákonného zajištění jejího majetku. Jako odškodnění obdržela částku cca 1 700 eur. V odůvodnění rozsudku bylo uvedeno, že vzniklé újme by odpovídalo 2 500 eur, ale poškozená se náhrady v této výši nedomáhala. Stěžovatelka proto podala novou žádost o odškodnění, která však byla zamítnuta z důvodu promlčení nároku.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 1 PROTOKOLU Č. 1 K ÚMLUVĚ

Stěžovatelé namítali, že v důsledku zajištění jejich majetku nedisponovali prostředky potřebnými k zajištění léčby a péče pro svého zdravotně postiženého syna, čímž došlo k porušení jejich práva na pokojné užívání majetku ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě.

a) K přijatelnosti

Vláda namítala, že druhou stěžovatelku nelze považovat za oběť tvrzeného porušení Úmluvy, jelikož se jí na vnitrostátní úrovni dostalo postačujícího odškodnění. Dle Soudu skutečně zadostiučinění za nemajetkovou újmu ve výši cca 1 700 EUR nelze považovat vzhledem k povaze daného porušení za

a priori nepřiměřenou (srov. *Džinić proti Chorvatsku*, č. 38359/13, rozsudek ze dne 17. května 2016, § 87). Podstatné navíc není, kolik skutečně obdržela, ale spíše to, jakou částku získat mohla. Stěžovatelka si podle vnitrostátního práva mohla nárokovat až 4 200 eur. Vlastní vinou však přispěla k promlčení části nároku tím, že se původně domáhala odškodnění v částce nižší. Soud tak konstatoval, že ztratila postavení oběti ve smyslu článku 34 Úmluvy, a proto její stížnost odmítl.

Vláda dále tvrdila, že stěžovatel řádně nevyčerpal všechny vnitrostátní prostředky nápravy. Otázku čerpání opravných prostředků vůči příkazu k zajištění majetku je dle Soudu zapotřebí posuzovat odděleně od otázky, zda stěžovatel čerpal řádně prostředky nápravy proti trvajícimu zajištění (*BENet Praha, spol. s r. o. proti České republice*, č. 33908/04 a další, rozsudek ze dne 24. února 2011, § 81). Pokud jde o vlastní zajištění majetku, Soud námitku vlády zamítl. Je sice pravda, že stěžovatel nepodal proti příkazu odvolání včas, ale vzápětí jej napadl žádostí o zrušení. Z hlediska ochrany jde o dva opravné prostředky se srovnatelnými účinky. Soud připomněl, že tam, kde právní řád nabízí dva a více účinných prostředků nápravy, jimiž se lze dobrat téhož cíle, postačí, pokud stěžovatel čerpal jeden z nich (*Borzhonov proti Rusku*, č. 18274/04, rozsudek ze dne 22. ledna 2009, § 54). K jinému závěru Soud dospěl ve vztahu k otázce čerpání prostředků nápravy proti trvajícimu zajištění majetku. Po prvotním neúspěchu v roce 2009 podal stěžovatel další žádost o zrušení příkazu až v polovině roku 2013. Té bylo v převážném rozsahu vyhověno. Nelze tudíž vyloučit, že kdyby stěžovatel podal tuto žádost dříve, mohl se domoci nápravy. Takto dlouhé období nečinnosti mu lze připisovat k tíži a vykládat jej tím způsobem, že stěžovatel nečerpal dostupné opravné prostředky řádně.

b) K odůvodněnosti

Zajištění majetku představovalo zásah do práva stěžovatele na pokojné užívání majetku dle článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě. Praxí Soudu je podobná opatření zkoumat ve světle druhého odstavce tohoto ustanovení, který umožňuje státům upravovat užívání majetku (*Forminster Enterprises Limited proti České republice*, č. 38238/04, rozsudek ze dne 9. října 2008, § 63). V projednávané věci nic nenasvědčovalo tomu, že by zajištění majetku stěžovatele nebylo provedeno v souladu se zákonem. Opatření rovněž sledovalo cíl v obecném zájmu, který spočíval v zajištění dostupnosti zdrojů pro případ odsouzení a uložení trestů peněžitě pokuty nebo propadnutí majetku (*Piras proti San Marinu*, č. 27803/16, rozhodnutí ze dne 27. června 2017, § 49). Stěžejní proto bylo posouzení přiměřenosti zásahu. Zajištění majetku pro účely trestního stíhání je samo o sobě legitimním nástrojem. Musí však být doprovázeno dostatečnými procesními zárukami proti svévoli a nepřiměřeným zásahům do práv dotčených osob. Těm musí být umožněno předložit svou věc příslušným orgánům, které musí zajistit spravedlivou rovnováhu mezi kolidujícími zájmy (*Piras proti San Marinu*, cit. výše, § 55). Úkolem Soudu je posoudit, zda vnitrostátní řízení jako celek dostalo těmto požadavkům.

Řada právních úprav staví na tom, že příkaz k zajištění majetku se stává účinným v okamžiku doručení dotčené osobě, aniž by o něm v předstihu věděla. Vzhledem k tomu, že takové opatření může mít dalekosáhlé důsledky a že podání opravného prostředku nemá odkladný účinek, je významné, aby byl přezkum zákonnosti tohoto opatření zvláště pečlivý. Podle bulharské právní úpravy šlo proti příkazu podat odvolání anebo kdykoli později žádost o jeho zrušení. Na poli přijatelnosti přitom Soud shledal, že jde svými účinky o srovnatelné opravné prostředky. Dále se proto zaměřil jen na žádost o zrušení příkazu, kterou podal stěžovatel. Nedostatečné záruky Soud neshledal v tom, že vnitrostátní soudy rozhodly bez jednání. V odvolacím řízení o něj stěžovatel mohl požádat a nic nenasvědčuje tomu, že kdyby tak učinil, nebylo by jeho žádosti vyhověno. Procesní záruky plynoucí z článku 1 Protokolu č. 1 přitom nejsou nezbytně stejné jako na poli čl. 6 odst. 1 Úmluvy (*Saccoccia proti Rakousku*, č. 69917/01, rozsudek ze dne 18. prosince 2008, § 89). Stěžovatel před Soudem namítal, že se soud, který příkaz vydal, nezabýval existencí důvodného podezření. Dle Soudu jde o významnou záruku, která brání svévolným zásahům do práv dotčených osob. Povšiml si však, že stěžovatel tuto námitku ve svém opravném prostředku vůbec nevznesl, a proto Soudu nepřísluší, aby se jí zabýval. Argumentace stěžovatele před vnitrostátními soudy byla založena na nepřiměřenosti opatření.

Konkrétně tvrdil, že zajištění majetku znemožňuje jeho rodině péči o syna trpícího závažnými zdravotními problémy. Soud skutečně dospěl k závěru, že vnitrostátní soudy v tomto ohledu nedostály svým povinnostem. I když stěžovatel neformuloval svou námitku zcela přesně – neuvedl, jakou částku jeho rodina potřebuje, a svá tvrzení nijak nedoložil –, byla pro nastolení spravedlivé rovnováhy zcela klíčová. Přesto se soudy touto otázkou nezabývaly. Dle Soudu sice nemělo toto pochybení podstatné dopady na rodinu stěžovatele, když odvolací soud již v lednu 2009 část jejich majetku odblokoval, nic to ovšem nemění na tom, že soudy nedostály svým povinnostem. K porušení článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě tedy došlo.